

Van de redactie...

De meteorologische zomer heeft enige tijd geleden haar intrede gedaan. De astronomische zomer daarentegen begon 21 juni, tijdens de midzomernacht. De vreugdevuren brandden maar helaas bleef een zwoele zomeravond uit. Niet getreurd, we gaan er gewoon van uit dat u deze VTB nieuwsbrief kunt lezen vanuit uw tuinstoel, muziekje op de achtergrond, wijntje in de hand, zacht briesje, lekker in het zonnetje, of beschermd, onder de parasol. Ruikt u de BBQ al?

In deze nieuwsbrief blikken we terug op de zeer geslaagde netwerkbijeenkomst over bosbouw in de Congo, die de VTB eind april samen met het Wereld Natuurfonds organiseerde. De drie sprekers van die dag, onder wie onze voormalige voorzitter Charlotte Benneker, kwamen allen juist terug van verblijf in de Democratische Republiek Congo (DRC).

Verder ontving de redactie een stuk van Marle de Jonge, werkzaam bij het Nederlandse Comité van IUCN, over het "WHAT IF...we change" project. Ze vertelt daarin over het belang en de praktijk van ecosysteemherstel. In de rubriek 'Post uit...' vinden we nieuws uit 'Down Under', waar de pas afgestudeerde tropische bosbouwers Cyriel en Anne op zoek zijn naar een baan in de onbeteugelde Tasmaanse bosbouwsector. Ook kijken we vooruit: In 2014 viert onze vereniging alweer haar 3e lustrum. Daartoe wordt momenteel een speciale lustrumcommissie gevormd. In deze nieuwsbrief leest u hoe u bij kunt dragen aan de feestelijke jubileumactiviteiten.

Veel leesplezier!

The Congo Basin

Terugblik op de netwerkmiddag

Het regenwoud in de Congo staat onder steeds grotere druk. Toenemende vraag naar hout vanuit Aziatische markten, aandacht voor legaliteit en duurzaamheid in de EU en de VS maar ook burgeroorlog en de exploitatie van olie en andere grondstoffen zijn allen van invloed op de bossen in de regio. Op 23 april

organiseerden we samen met het WNF een netwerkmiddag in het kader van de recente ontwikkelingen in het Congo Basin.

Na een korte introductie van dagvoorzitter Jaap van der Waarde en VTB voorzitter Caspar Verwer konden we Daniel Tiveau, werkzaam voor het WWF-Central African Regional Program Office als eerste inhoudelijke spreker verwelkomen. Net aangekomen vanuit Congo gaf hij de zaal een heldere update over hervormingen, FLEGT en EUTR, en uitdagingen en mogelijkheden voor boscertificering. Volgens Tiveau zijn bossen in het land gespaard gebleven dankzij politieke instabiliteit, conflicten en gebrekkige infrastructuur, maar diezelfde factoren vormen tegelijkertijd een grote bedreiging voor de bossen. Het ontbreken van wetgeving en handhaving maken de uitdagingen om te komen tot effectieve bescherming enorm. Dat beaamde ook Charlotte Benneker van Tropenbos International. Ook zij was net teruggekeerd uit de DRC. Ze gaf een levendige presentatie vol met aangrijpende verhalen uit het veld. Ze ging in op haar onderzoek naar kleinschalige houtkap en legaliteitsverificatie in de DRC. Die legaliteit waarborgen is uiterst lastig in een land waar wet- en regelgeving niet functioneren. Benneker: "Er worden veel illegale belastingen geheven in de Congolese houtsector".

"Bijna alle industriële houtbedrijven in de DRC blijken illegaal te opereren"

Danielle van Oijen, bossencampaigner bij Greenpeace toonde een documentaire over haar missie naar de Congo eerder dit jaar, waarin de enorme uitdagingen met betrekking tot het tegengaan van illegale houtkap en handel duidelijk werden. "Bijna alle industriële houtbedrijven in de DRC blijken illegaal te opereren", aldus van Oijen. Ze bediscussieerde de mogelijke rol die FSC zou kunnen vervullen in het promoten van verantwoord bosbeheer in de Congo Basin regio en richtte zich op de toekomstige uitdagingen. Een levendige discussie waarin zowel de sprekers als de 45 deelnemers zich mengden, en, zoals het een netwerkbijeenkomst betaamt, kon die discussie nog even doorgaan tijdens de borrel.

■ Suzanne Stas & Caspar Verwer

Column: Wat de bossen verdienen...

Door: Charlotte Floors

De private sector heeft het er maar druk mee. Ze vormt het stralende middelpunt van het nieuwe regeringsbeleid en worden door vele organisaties nauwlettend gevolgd en betrokken bij hun werk. Zeker nu er flinke bezuinigingen aankomen voor NGO's die daarom in veel gevallen op zoek moeten naar andere financiering en de samenwerking met het bedrijfsleven dus al dan niet noodgedwongen op moeten zoeken. Zo ook voor organisaties die bezig zijn met het beheer en behoud van ecosystemen, dat in het nieuwe beleid onder de noemer 'milieu' is geplaatst. Natuurlijk is er kritiek op de nieuwe aanpak van 'hulp en handel': handel lost niet alle problemen op en het investeren in het bevorderen van handelsrelaties van het Nederlandse bedrijfsleven met ondernemers in 'lage en middeninkomenslanden' heeft veel weg van een

subsidie voor het eigen bedrijfsleven. Of binnen het beleid ook voor 'duurzaamheid' wordt gekozen als het op gespannen voet staat met economische belangen, is een grotendeels onbeantwoorde vraag. Maar wellicht is een frisse wind in het beleid van het ministerie ook een drijfveer om de zaken anders aan te pakken. Vooral in de bossensector is er nogal wat te winnen met een goede samenwerking tussen de overheid, private sector, NGO's en kennisinstellingen. Ondernemers hebben beleid nodig dat hen de kansen biedt om te investeren in een voor velen nog onbekende markt, terwijl de overheid duurzame groei wil stimuleren en daarom bedrijven als een zeer belangrijke partner ziet. Meer gecertificeerd hout is er niet zomaar, en bos wordt niet duurzaam beheerd zonder dat het voor bedrijven ook iets oplevert. En hoewel maatschappelijk verantwoord ondernemen binnen bedrijven groeiende

is, zou dat geen tijdelijk visitekaartje moeten zijn, maar deel moeten zijn van hun algemene beleid. Het nieuwe beleid waarin het woord 'duurzaam' eenentwintig keer voorkomt heeft potentie om dit verder te versterken. Een bedrijf is voor zijn voortbestaan vaak direct afhankelijk van natuurlijke hulpbronnen. Het is daarom in hun eigen belang om de waarde te zien van deze natuurlijke hulpbron en te zorgen dat deze grondstof voor zowel het bedrijf als andere actoren gebruikt kan blijven worden. Bossen spelen hierin een onmisbare maar niet altijd even zichtbare rol. Bedrijven beginnen nu langzaam vanuit een landschapsperspectief naar het voortbestaan van hun onderneming te kijken, maar er is nood aan kennis, duidelijke voorwaarden, goede prikkels en bewustwording. Wat de bossen verdienen: een belangrijke rol in de wereld. ■

Herstellen van natuur steeds belangrijker

Olifantcorridors in India

Ecosystemen vormen de ruggengraat van onze planeet en zijn onmisbaar voor menselijke samenlevingen. Stort een ecosysteem in elkaar, dan gaat onherroepelijk ook de samenleving ten onder die van dat systeem afhankelijk is. De wereld waar wij deel van uitmaken legt steeds meer druk op ecosystemen. Men staat er echter niet bij stil dat we de natuur ook op een positieve manier kunnen beïnvloeden, en daarmee onze kwaliteit van leven kunnen verbeteren. Het is mogelijk beschadigde ecosystemen te herstellen en daarmee de diensten veiligstellen die een ecosysteem levert, zoals zuiver water, vruchtbare grond en schone lucht.

Een van de beste voorbeelden van grootschalig ecosystemherstel is het Loess Plateau in China – tot vijftien jaar terug een zwaar geërodeerd gebied ter grootte van Frankrijk. Door een eeuwenlang proces van ontbossing, overbegrazing en rooibouw was het plateau midden jaren 90 verworpen tot een uitgestrekte woestijn. Inspanningen van de Chinese overheid en jarenlange arbeid van de lokale bevolking leidden tot regeneratie van een aanzienlijk deel van het plateau. In voormalig gedegradeerde valleien telen boeren nu groentes en graan. Er

is geen project dat beter laat zien dat degradatie geen eindstation hoeft te zijn. Overall ter wereld groeit dan ook het aantal initiatieven om uitgeputte ecosystemen aan te pakken.

In India zijn grote stukken bos verdwenen door intensivering van de landbouw en het toepassen van slash and burn: het platbranden van stukken bos om voor een korte periode vruchtbare grond te creëren. Dit heeft geleid tot een sterk versnipperd landschap, met desastreuze gevolgen voor onder meer olifanten. Er zijn nu naar schatting nog zo'n 30.000 olifanten in India. De versmalling van hun leefgebied leidt tot steeds meer confrontaties met de lokale bevolking, waarbij niet alleen oogsten worden geruïneerd maar soms ook dodelijke slachtoffers vallen.

“Versmalling van hun leefgebied leidt tot steeds meer confrontaties met de lokale bevolking”

Om de olifant (en andere soorten zoals tijgers en hoelok gibbons) te helpen en het aantal conflicten te verminderen, verbindt men overgebleven stukken natuurgebied met elkaar via zogeheten corridors. Deze smalle stroken

Post uit... Tasmanië

Door: Cyriel van de Winkel, afgestudeerd Tropische bosbouw en natuurbeheer, Van Hall Larenstein, Velp

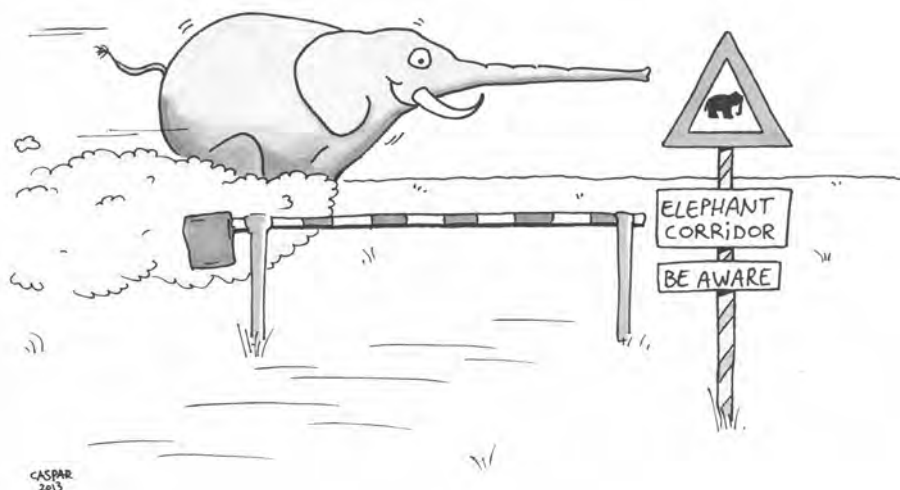
Als pas afgestudeerde tropische bosbouwers zitten Anne en ik in Tasmanië, een land twee keer zo groot als Nederland met de bevolkingsgrootte van Zeeland. Niet per se het beloofde land, maar wel een veelbelovend land waar de kans om onze bosbouwkennis in de praktijk te kunnen brengen wellicht iets groter is dan in Nederland. Vanwege de cultuur waarin het makkelijk integreren is en de hout-

sector waar regelgeving en de nodige organisatorische context aanwezig zijn, leek 'down under' ons een goede plek om als bosbouwers aan de slag te gaan. Met deze gedachte zijn we hier een half jaartje geleden begonnen met solliciteren en netwerken. Tot nu toe met weinig resultaat. Door de wereldwijde crisis, een verminderde vraag naar niet-plantage houtsnippers, gebrek aan een 'social license' en een stijgende Australische dollar gekoppeld aan Azië, ligt de houtsector in Tasmanië plat.

Contrasten in natuurbeheer zijn zoals het landschap en de bevolking zelf: vrij groot. Enerzijds zien we strikte bescherming door het aanwijzen van gebieden als werelderfgoed, anderzijds zien we monocultures die worden voorafgegaan door kaalkap en branden. Deze ongenueanceerde praktijk is terug te voeren op de amper 200 jaar van blanke kolonisatie en slechte ervaringen met bosbeheer van 10 jaar geleden, toen 'timber barons' de regering beïnvloedden.

"Slechte timing om hier een baan te zoeken..."

Een oorlog tussen groen en rood (enerzijds blokkades, nederzettingen in regenbos aangewezen voor houtkap en de nodige lobby en propaganda bij klanten in Azië, en anderzijds intimidatie, rechtszaken en achterkamertjespolitiek) heeft een pril stadium bereikt van wapenstilstand, vooral door de belofte van FSC.

land dienen als doorgang en maken het olifanten mogelijk van het ene resterende natuurgebied naar het andere te trekken. Tegelijkertijd zorgt het creëren van de corridors voor herstel van natuur en biodiversiteit en het veiligstellen van ecosystemendiensten zoals koolstofopslag.

De lokale bevolking speelt een essentiële rol bij het realiseren van olifantencorridors. Dit bleek onlangs nog toen een volledig dorp, gelegen in een corridor, bereid was te verhuizen ten bate van de doorgang. Door de verhuizing kunnen olifanten hun weg vinden in de corridor en veroorzaken ze minder conflicten.

In totaal zijn er in heel India 88 olifantencorridors geïdentificeerd. Er is nog een lange weg te gaan voordat die allemaal zijn veiliggesteld, maar het begin is gemaakt. In Afrika ontplooit men nu soortgelijke initiatieven. Dergelijke herstelprojecten, uitgevoerd in samenwerking met lokale organisaties en gemeenschappen, lijken steeds sterker een vooraanstaande strategie om actuele problemen als klimaatverandering, voedsel-schaarste en armoede te bestrijden. Het aanpakken en herstellen van beschadigde ecosystemen is niet alleen mogelijk, maar urgenter dan ooit.

Op het videoplatform 'What if we change' (www.whatifwechange.org) van IUCN NL, de Nederlandse tak van de International Union for Conservation of Nature (IUCN), is een groot aantal videoclips over het realiseren van olifantencorridors te zien. ■ **Marle de Jonge**

Toch is het als tropische bosbouwer moeilijk om hier niet sceptisch over te zijn. Zeker als je beseft dat de vraag uit Azië voor houtsnippers blijft bestaan en door de huidige boycot van de "greenies" simpelweg wordt verplaatst naar landen waar de sociale en institutionele drempel en performance van bosbeheer lager is, zoals Indonesië.

"We hebben een initiatief voor productie van wijngaardpalen opgezet"

Slechte timing om hier een baan te zoeken dus... Maar hopelijk biedt zo'n hervorming ook juist kansen voor buitenstaanders. Onze ervaring met FSC zou handig zijn, maar na enige FSC conferenties en cocktailfeestjes in het Hilton van Melbourne blijkt dat vaktechnische achtergrond geen voorwaarde is voor uitspraken over de toekomst van bosbeheer. Sterker nog: de bosbouwers waren een ondergewaardeerde minderheid in een zaal vol advocaten, juristen, economen en ondernemers.

Bij gebrek aan werk hebben we een initiatief voor productie en import van onbehandeld duurzaam hardhouten wei- en wijngaardpalen opgezet, met dank aan stichting Robinia. Momenteel ontwikkelt de oostkust van Tasmanië zich als een biologisch wijngedebied, waardoor de vraag naar onbehandelde palen zou kunnen gaan toenemen. Hier heerst nu nog een monopolie op palen afkomstig uit *Pinus radiata* plantages, die behandeld worden met chloor-arsenide. Los van dat die behandeling schadelijk kan zijn bij uitloggen in grond, water en druifstok, is hout van de radiata den zacht en dus niet echt duurzaam. Over ons initiatief kun je meer vinden op de website www.robinpost.com.

Wat we in ieder geval hebben meegekregen is dat je in Tasmanië als tropische bosbouwer flexibel moet zijn.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Paul Zambon, Henk Lette, Caspar Verwer, Charlotte Floors, Paul Hillegers, Quirine Hakkaart; Simone van Santen de Hoog; **Ontwerp/opmaak:** Caspar Verwer, Saskia Grootemaat; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende VTB-Nieuws is 9 september 2013

Ondanks alles lijkt dát toch aardig te lukken. Anders waren we al lang weer terug geweest in Nederland. ■

2014: 3de lustrum VTB Lustrumcommissie zoekt leden!

In 2014 viert de VTB haar 3de lustrum. Dit feit willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan! Daarom wil het bestuur graag een speciale lustrumcommissie oprichten samen waarin maximaal acht VTB-ers plaats kunnen nemen. Deze commissie gaat vorm geven aan de viering van het lustrum door middel van activiteiten, maar ook nadenken over de vraag hoe het lustrum kan bijdragen aan het vergroten van de zichtbaarheid van de VTB. Wil je hierover meedenken, dan nodigen wij je van harte uit om je aan te melden voor de lustrumcommissie! De commissie zal beginnen op 1 oktober 2013.

Daarnaast willen we als bestuur graag van de leden horen wat jullie verwachtingen, ideeën of wensen zijn ten aanzien van dit lustrum, zodat de lustrumcommissie daarop kan inhaken. Wil je je aanmelden, of heb je meningen, ideeën of vragen ten aanzien van het lustrum, dan kun je dit e-mailen naar vereniging@tropischebossen.nl. ■

Wie, Wat, Waar...

► **Seminar:** "People first in tropical forests: Are we on the right track?", 25 September 2013, 12.00-17.00. De Reehorst, Bennekomseweg 24, Ede.

► **Discussiemiddag:** "Changing Perspectives – Carrièreperspectieven voor de tropische bosbouwstudent", 24 oktober 2013, Hogeschool Van Hall-Larenstein, Larensteinselaan 26a, Velp.

► **VTB Studiedag 2013:** "Private sector & Tropische bossen; in gemeenschap van goederen? Links tussen private sector en tropische bossen via betaling voor ecosysteemdiensten", 1 november 2013. Locatie en tijd volgen nog.